SKRYTÉ PRÍBEHY PETRŽALSKÉHO UMENIA

KAM ZMIZLO OSEMMETROVÉ DIELO?

Monumentálna kovová plastika sa bez stopy stratila.

V roku 1981 vzniklo libreto výtvarného dotvorenia časti Lúky III. Ide o územie, ktoré je ohraničené Budatínskou, Lietavskou a Znievskou ulicou a Jantárovou cestou. Investičný náklad stavebnej časti (teda cena stavby celej časti) bola stanovená na 431 398 000 korún československých (Kčs), z toho malo byť vyčlenených 740-tisíc Kčs (0,17 percent) na výtvarné dotvorenie na základe Hlavy V. Dodávateľom bol podnik Slovenského fondu výtvarných umení (SFVU) – DIELO.

Libreto k výtvarnému dotvoreniu sa samozrejme, nezaobišlo bez povinných ideologických „omáčok“. Píše sa v ňom napríklad: *„Výtvarné dielo v plnom rozsahu rešpektuje princípy socialistického realizmu a zásady štátnej kultúrnej politiky. Jeho výraz je kontinuálny s dedičstvom kultúrnej minulosti nášho národa. Idea, estetický účin a materiálový výraz harmonicky dotvára socialistické životné prostredie. Výtvarné dielo umocňuje úsilie našej spoločnosti o novú tvár socialistického mesta. Výtvarné doriešenie obytného súboru sa sústreďuje do dvoch bodov.“*

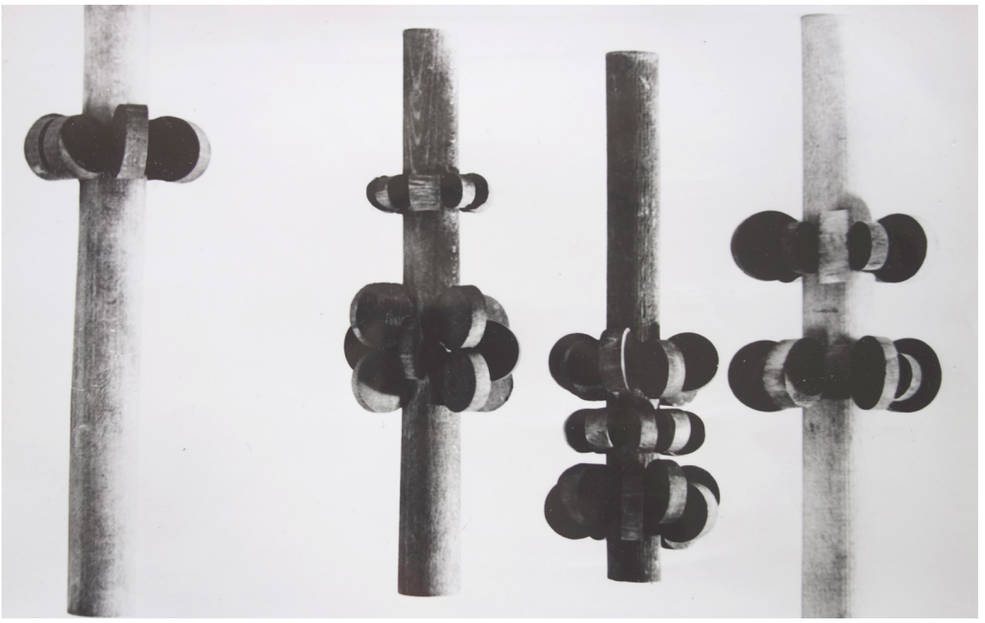

Drevená alternatíva plastiky Máj. | Foto: Archív M. K.

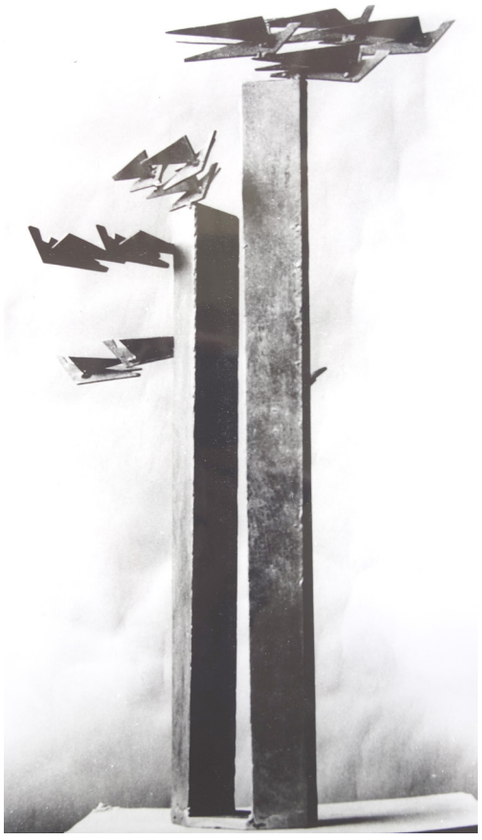

Víťazné a realizované dielo v podobe 820 cm vysokej kovovej plastiky. | Foto: Archív M. K.

DIELO S NÁZVOM MÁJ

Architekti (**Peter Jančo, Pavol Mrázek, Eva Horková**) navrhli umiestniť do tejto stavby dve diela.

Bronzová plastika Posolstvo mieru od Pavla Tótha, skolaudovaná v roku 1988, sa zachovala vo vnútrobloku pred ZŠ Budatínska dodnes.

Zaujímavejší je však príbeh druhého diela. To malo byť *„umiestnené v priestore, ktorý je vyvrcholením obytnej zástavby vo svojej najvernejšej podobe. Výtvarné dielo akcentuje stavbu ako celok, je vnímané z hlavnej komunikačnej osi mestského sektoru. Svojim výrazom výtvarné dielo reaguje na prítomnosť Rekreačno-športového areálu v okolí jazera Veľký Draždiak.“*

Malo teda ísť o priestor medzi plánovanou mestskou triedou (dnes lokalita, kde sa buduje električka) a doskovými panelákmi na dnešnej Znievskej, v susedstve telocvične. Šesťmetrové dielo s názvom Máj, ktoré malo byť z dreva alebo z kovu, mal vytvoriť sochár **Vladimír Môťovský.**

DVA VARIANTY

Autor predložil komisii dva varianty – vysoké stĺpy s geometricky štylizovanými vtákmi v hornej časti zhotovené z kovu a drevené dielo v podobe štyroch stĺpov pripomínajúcich tradičné máje. Následne autor pracoval už iba s kovovým variantom, ktorý veľmi pripomína jeho Kontakty mieru od roku 1972 umiestnené na diaľnici D1 pri vstupe do Bratislavy. V roku 2009 z dôvodu rozširovania cesty dala Národná diaľničná spoločnosť dielo odstrániť s tým, že ho *„uchovajú a umiestnia pravdepodobne na diaľničnú križovatku Vajnory“*. Necháme sa prekvapiť.

STRATENÉ BEZ STOPY

Dielo Máj bolo zrealizované a 28. augusta 1986 aj skolaudované. Oproti pôvodnému zadaniu sa výška vyšplhala až na 820 cm, vyhotovené bolo v čiernom kove s náterom oranžovej farby.

Je neuveriteľné, že toto obrovské dielo zrazu bez stopy zmizlo. Nikde sa neobjavili fotografie, ktoré by dokumentovali, že tu dielo naozaj stálo, no nenašiel sa ani žiaden dokument o jeho odstránení. Jedinou stopou by mohol byť betónový základ v tráve medzi stromami, kde mohlo dielo stáť.

Ak by ste o diele mali akékoľvek informácie, budeme veľmi radi. Možno sa podarí rozlúštiť ďalšiu záhadu petržalského umenia.

Martin Kleibl

Realizáciu výskumu podporil z verejných zdrojov formou štipendia Fond na podporu umenia.